

ประวัติศาสตร์หลักเมืองนครศรีธรรมราช

ความคิดเรื่องการสร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราช เป็นความเห็นแตกต่างของมหาชนชาวนครศรีธรรมราชเอง ฝ่ายหนึ่ง เห็นว่ามีมาก่อนแล้วปรักหักพังไป เพราะเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองสำคัญ เป็นเมืองแม่ของเมืองบริวาร 12 เมือง (เมืองสิบสองนักษัตร) จะต้องมีหลักเมืองเป็นศักดิ์ศรี และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านเมือง ทำให้บ้านเมืองสมบูรณ์แบบตามโบราณประเพณี ฝ่ายนี้เห็นว่าควรสร้างหลักเมือง และขยายความด้วยเหตุผลตามหลักโหราศาสตร์ว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชได้สืบทอดประวัติมาเป็นเวลาอันยาวนาน เป็นมหานครทางภาคใต้และเป็นบ่อเกิดของศิลปวัฒนธรรมสำคัญของชนชาติไทย โดยมีพระบรมธาตุเป็นหลักชัยของชาวพุทธ เป็นศูนย์รวมศรัทธาศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ แต่สำหรับการสร้างบ้านเมือง จะต้องมีเสาหลักเมืองอันเป็นหลักชัยของบ้านเมืองและอยู่ควบคู่กับศาสนสถาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าชะตาเมืองของนครศรีธรรมราชได้สร้างขึ้น ณ วันพฤหัสบดี แรม 2 ค่ำ เดือน 3 ปีเถาะ ศก 649 พ.ศ. 1830 ตรงกับสมัยกรุงสุโขทัยมีอำนาจ

ดวงชะตาเมืองนครศรีธรรมราชที่กำหนดขึ้นในครั้งนั้นผู้ทรงวุฒิวินิจฉัยกรโหรได้ตรวจสอบพบว่า เข้าเกณฑ์ภัยร้ายหลายประการ ไม่เป็นผลดีแก่บ้านเมืองทั้งในปัจจุบันและอนาคต สมควรที่จะวางชะตาเมืองใหม่ เพื่อให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข มีความเจริญรุ่งเรืองอุดมสมบูรณ์ตามประเพณีความเชื่อของบรรพบุรุษ โดยการวางศิลาฤกษ์ดวงชะตาเมืองขึ้นใหม่ และสร้างหลักเมืองขึ้นเป็นเสาหลัก เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน อยู่ควบคู่กับองค์พระบรมธาตุตลอดไป ถ้าหลักเมืองนครศรีธรรมราชเคยมีมาก่อน ฝ่ายนี้ก็มีเหตุผล มีร่องรอยที่น่าจะเป็นสถานที่สร้างหลักเมืองอยู่เหมือนกัน ได้แก่ สถานที่ต่อไปนี้

1. หินหลัก ตั้งอยู่บริเวณที่เรียกว่า “ท่าซี้” ทางด้านทิศเหนือขององค์พระมหาธาตุเจดีย์ ลักษณะเป็นเสานหินขนาดย่อม ปัก (ฝัง) ไว้ ปัจจุบันหายไป สถานที่นั้นเป็นทางสี่แยกเล็ก ๆ แคบ ๆ คนอายุ 50-60 ปีคงเคยเห็น และปัจจุบันก็ยังเรียกที่ตรงนั้นว่า “หินหลัก” เรื่องนี้สันนิษฐานกันว่า เป็นนิมิตหมายอะไรบางอย่างสำหรับเมืองนคร เพราะอยู่ในตัวเมืองชั้นใน และถ้าจะเป็นหลักเขตธรรมดาของที่ดินก็ไม่น่าจะใช้ เพราะลักษณะเสาหรือหลักเป็นหิน มิใช่ไม้หรือปูนที่ทำกันทั่วไป แต่ข้อสันนิษฐานนี้ก็ไม่ใช่ข้อสันนิษฐานที่แน่นหนา เพราะลักษณะการฝัง ไม่มีฐานราก ไม่มีอาณาบริเวณและลวดลายประดิษฐ์แต่อย่างใด

2. ศาลพระเสื้อเมือง มีหลักฐานปรากฏเป็นเรื่องบอกเล่า ประกอบกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่ บ่งบอกว่าเป็นสถานที่สำคัญของเมืองว่า “ศาลพระเสื้อเมือง” ตามคติโบราณ เมื่อใดที่มีการตั้งบ้านเมืองก็มักจะสร้างศาลไว้ให้เทพารักษ์ ผู้รักษาบ้านเมืองด้วย ศาลพระเสื้อเมืองของนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ด้านหลังของหอนาฬิกา สันนิษฐานว่าคงจะเป็นกลางเมืองในอดีต และคงสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาเป็นอย่างน้อย ศาลเดิมคงสร้างด้วยไม้ จึงไม่เหลือร่องรอย เพราะผู้พังลงตามกาลเวลา หลังจากนั้นเข้าใจว่ามีการสร้างขึ้นใหม่อีกหลายครั้ง มีผู้บันทึกไว้ว่า เมื่อประมาณ 80 ปีมาแล้ว เป็นศาลไม้ หลังคามุงกระเบื้อง หันหน้าไปทางทิศตะวันตก ภายในประดิษฐานเทพารักษ์ สององค์ ลักษณะคล้ายกับท้าวฤๅษราช ในพระวิหารพระม้า วัดพระมหาธาตุฯ ต่อมาเมื่อผู้บูรณะเทวรูปทั้งสององค์นี้แล้วลงรักปิดทอง ในระยะหลังปรากฏว่าศาลพระเสื้อเมืองเป็นที่นับถือของชาวจีนเป็นจำนวนมาก ศาลนี้จึงได้รับการตกแต่งจนดูคล้ายศาลเจ้าของจีน อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าเมืองนครศรีธรรมราชไม่เคยมีหลักเมืองมาก่อน ถ้าเคยมีก็น่าจะมีหลักฐานร่องรอยให้เห็นเช่นเดียวกับกำแพงเมืองโบราณ

สำหรับฝ่ายที่เห็นว่าเมืองนครศรีธรรมราชไม่เคยมีหลักเมืองมาก่อนนั้น ฝ่ายนี้สรุปเหตุผลว่า เมืองนครศรีธรรมราช เป็นเมืองพระ หลักเมืองสำคัญ คือ พระบรมธาตุเจดีย์ ไม่มีหลักเมืองใดจะยิ่งใหญ่ไปกว่านี้อีกแล้ว อย่างไรก็ตาม เมื่อทั้งสองฝ่ายได้ประชุมเจรจากัน ก็มีความเห็นว่าจะสร้างหลักเมืองและศาลหลักเมืองขึ้น เพื่อเป็นที่รวมจิตใจของประชาชนอีกแห่งหนึ่ง

โดยจะสร้างหลักเมือง (บูรณะ) ในบริเวณสนามหน้าเมืองด้านตะวันออกเฉียงเหนือ บนพื้นที่ 2 ไร่ จังหวัดนครศรีธรรมราชจึงร่วมกับส่วนราชการองค์การรัฐและเอกชน บริษัทห้างร้าน พ่อค้าประชาชน พ่อค้าประชาชน จึงร่วมกันดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ เริ่มต้นจากการออกแบบแกะสลักประติมากรรม, พิธีเบิกเนตรหลักเมือง, พิธีทรงเจิมหลักเมือง ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน, การนำ (เชิญ) หลักเมืองมาประดิษฐาน ณ สนามหน้าเมือง พิธีกรรมต่าง ๆ ข้างต้นนี้ นอกจากได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ยังมีบุคคลสำคัญอื่นร่วมประกอบพิธีด้วย เช่น พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร วังศิลาฤกษ์ศาลพระเสื้อเมือง นายอนันต์ อนันตกุล วังศิลาฤกษ์สร้างศาลสถิตจุติโลกเทพ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เททองหล่อยอดชัยเสาหลักเมือง เป็นที่น่าแปลกใจอยู่บ้างว่า ศาลหรือหลักเมืองนครศรีธรรมราชไม่ปรากฏร่องรอยมาก่อน แต่ใช้คำว่า “บูรณะ” และสถานที่สร้างเป็น “หน้าเมือง” ไม่ใช่ “ในเมือง” ซึ่งเป็นเรื่องน่าสังเกตเพียงเล็กน้อย มิใช่ประเด็นสำคัญ

รายละเอียดการก่อสร้าง (บูรณะ) ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช มีดังนี้

1. สถานที่ก่อสร้าง สร้างในพื้นที่ 2 ไร่ ณ บริเวณสนามหน้าเมืองด้านทิศเหนือ (แนวเดียวกับหอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์)
2. ลักษณะงาน/กิจกรรม ระบุงานก่อสร้างในเชิงปริมาณและคุณภาพไว้ดังนี้
 - เชิงปริมาณ ก่อสร้างตกแต่งศาลใหญ่ 1 หลัง และศาลบริวารประกอบ จำนวน 4 หลังดังนี้ ตกแต่งปูนปั้นรอบนอกของศาล ตกแต่งศาลชั้นที่ 3 ของตัวศาล “จตุรมุข” ตกแต่งศาลชั้นที่ 2 ของตัวศาล “จตุรมุข” ตกแต่งศาลชั้นที่ 1 ของตัวศาล “จตุรมุข” ตกแต่งระเบียงแก้ว หั้วบันไดขนาด 7 เคียว 8 ตัวเป็นบันได 4 ทิศ ตกแต่งอื่น ๆ เช่น ตัวอาคารศาลภายใน โคมไฟ ป้าย เป็นต้น ตกแต่งศาลเล็กบริวาร จำนวน 4 หลัง
 - เชิงคุณภาพ เพื่อให้เป็นศูนย์รวมของชาวนครศรีธรรมราชตลอดไป
3. งบประมาณการก่อสร้าง ได้เงินจากส่วนราชการ องค์การการกุศล ประชาชน และแหล่งบริจาคอื่น ดังนี้
 - องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชให้การสนับสนุนโครงการ 2,000,000 บาท
 - มูลนิธิ “เมืองหลวงห้วงเมืองใต้” ให้การสนับสนุนโครงการ 500,000 บาท
 - ประชาชนบริจาคให้เป็นกองทุนสมทบโครงการ 3,382,627 บาท
 - จัดจำหน่ายเสื้อยืดที่ระลึกการบูรณะศาลหลักเมือง 55,000 บาท
 - เทศบาทรนครนครศรีธรรมราชให้การสนับสนุนโครงการ 849,018 บาท
 - สำนักงานป่าไม้จังหวัดจันทบุรีและบ้านประตู่ มูลค่า 500,000 บาท
 - ห้างหุ้นส่วนจำกัดนครแสงฟ้า (จำหน่ายรถจักรยานยนต์) บริจาค 500,000 บาท
 - ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร 73,155 บาท
4. ผู้รับเหมาก่อสร้างและสัญญา ห้างหุ้นส่วนสามัญจำกัดศรีวิชัย เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง ตามสัญญาจ้างที่ 1/2541 ลงวันที่ 27 เมษายน 2541 กำหนดให้งานแล้วเสร็จภายใน 30 กันยายน 2542 เงินค่าก่อสร้างศาลหลักเมืองตามปริมาณและคุณภาพงานข้างต้น จำนวน 6,859,800 บาท (หกล้านแปดห้าหมื่นเก้าพันแปดร้อยบาทถ้วน) ซึ่งถ้าจะก่อสร้างให้เต็มรูปรวมทั้งตัวศาลบริวารและรั้ว จะต้องใช้เงินประมาณ 14 ล้านบาท

ลำดับขั้นตอนการสร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราช

1. คณะอนุกรรมการสร้างสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ในคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีนายเอนก สิทธิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีมติให้สร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราชขึ้น ในคราวประชุมวันที่ 14 มกราคม 2528 ในการนี้ได้มอบหมายให้พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช (อดีตผู้บังคับการตำรวจภูธรภาค 8) พันตำรวจเอก สรรพเชษฐ ธรรมมาธิกุล (ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช) และพระเทพวราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จัดตั้งคณะทำงานจัดสร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราชขึ้น

2. คณะทำงานดังกล่าวได้เริ่มต้นจัดหาไม้ตะเคียนทอง มาเพื่อสร้างเป็นเสาหลักเมือง โดยหามาจากยอดเขาเหลือง เดิมกำหนดจะจัดทำในบริเวณจวนผู้ว่าราชการจังหวัด แต่หลายคนเห็นว่าจะไม่สะดวกในการปฏิบัติจึงเปลี่ยนไปใช้สถานที่บ้านพักผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราชแทน

3. เสาหลักเมืองมีรูปแบบและขนาดความกว้างยาว เป็นไปตามหลักการตามที่พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดชแนะนำ คือ เสาแเกะสลักเป็นลวดลายศรีวิชัยประกอบด้วยอักษรโบราณ ยอดเสาเป็นเศียรพระพรหมแปดเศียรซ้อนกันสองชั้น (ชั้นละสี่เศียร) ยอดบนสุดเป็นยอดชัยหลักเมือง หุ้มด้วยทองคำ หลักเมืองนครศรีธรรมราชที่สร้างขึ้นและประดิษฐานในศาล มีรูปลักษณะและองค์ประกอบที่ช่างผู้สลักแเกะขึ้น ตั้งแต่ฐานถึงยอดมีลวดลายเก่าแบบ ทุกแบบแเกะสลักขึ้นด้วยคติธรรมความเชื่อในเรื่องกฎวัฏจักรและโลกธรรมเป็นหลัก กล่าวคือ

- ฐานวงกลมเก่าชั้น ประดิษฐ์จากความเชื่อที่ว่า มนุษย์ทุกรูปทุกนามมีต้นกำเนิดมาจากดินเมื่อถึง กาลดับขันธุ์ก็จะสลายร่างกลายเป็นดิน ทุกอย่างเป็นอนิจจัง จึงควรเตือนสติให้ระลึกว่า มงคลคาถาเก่าประการเท่านั้นที่จะช่วยให้มนุษย์ซึ่งเวียนว่ายตายเกิดในโลกนี้ มีดวงตามองเห็นธรรม ทั้งเป็นความหมายบอกเป็นนัยให้รู้ว่า หลักเมืองที่ปรากฏขึ้นใหม่นี้สถิตในแผ่นดินรัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

- ลวดลายมงคลเล็ก ประดิษฐ์จากความเชื่อที่ว่า ทุกคนที่เกิดมาเมื่อลืมตาดูโลก ไม่ว่าจะยากดีมีจนอย่างไร ย่อมเป็นทารกที่สะอาดบริสุทธิ์ เสมือนดังผ้าขาวไม่มีรอยเปื้อน น่ารักใคร่ทะนุถนอม ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อผู้ใด ถือเป็นสิ่งมงคลขนาดย่อม แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป สังคมและสิ่งแวดล้อมมีส่วนทำให้ความบริสุทธิ์และสะอาดแปรเปลี่ยนไป

- ลวดลายดอกและในลำโพง (ลายแรก) ประดิษฐ์จากความเชื่อที่ว่าเมื่อมนุษย์เติบโตขึ้นย่อมถูกรอบงำด้วยอารมณ์ กิเลส ตัณหา ราคะ ความมัวเมาทั้งปวง สันดานและสภาพแวดล้อมจะหล่อหลอมปรุงแต่งให้คนกลายเป็นผู้เร่าร้อนเป็นทุกข์ อยากได้ อยากมี ไม่มีขอบเขต

จำกัด อ่อนไหวหันเหไปตามอารมณ์เบื้องต้น เหมือนต้นลำโพง พันธุ์ไม้พื้นเมืองที่มีพิษ สามารถชุบย้อมจิตใจอารมณ์ให้เปลี่ยนแปลงไปได้ สัญลักษณ์แห่งความชั่วนี้จะครอบงำมนุษย์เพิ่มขึ้นตามสภาพแวดล้อมที่ถูกห่อหุ้มด้วยกิเลส

- ลวดลายเล็บข้างและน้องสิงห์ ประดิษฐ์จากความเชื่อที่ว่า บนเส้นทางแห่งความดีและความชั่วนั้น เมื่อยังอยู่ในเยาว์วัย บิดามาตาและครูบาอาจารย์จะต้องคอยควบคุมดูแลสั่งสอนปลูกฝังขัดเกลา มิให้หันเหไปในทางชั่ว หรือประพฤติดัดทำนองคลองธรรม ควรตั้งอยู่บนเหตุผลและทราบถึงความถูกต้องความผิด

- ลวดลายดอกและใบลำโพง (ลายที่สอง) ประดิษฐ์จากความเชื่อที่ว่า เมื่อเจริญเติบโตพ้นจากอ้อมอกพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ย่อมสามารถจำแนกความดีชั่วได้ว่า สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด หากปล่อยตัวปล่อยใจเหมือนเสพดอกและใบลำโพง เลือกประพฤติดัดปฏิบัติไปในทางชั่วมัวเมา วิถีชีวิตก็จะพบแต่ความทุกข์เว้าร้อน หากความเจริญเป็นสิริมงคลมิได้ เวียนว่ายอยู่บนกองทุกข์แม้จะมีความสุขบ้างแต่ก็เป็นเสมือนลมพัดผ่านชั่วคราวช่วยยาม

- ลวดลายขดมงคล ประดิษฐ์จากความเชื่อที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีเหตุผล และมีความคิดรู้จักจำแนกเลือกเฟ้นความดีความชั่ว รู้จักสร้างสมขนบนิยมประเพณี และอารยธรรม จนพัฒนาก้าวหน้าไม่หยุดยั้ง สิ่งที่ดีงามย่อมเป็นมรดกตกทอดไปสู่ลูกหลาน แม้ว่ากิเลส ตัณหา ราคะ และอารมณ์เบื้องต้นจะคอยก่อกวนชักจูง แต่หากรู้จักเลือกทางที่ดีแล้ว ก็จะไม่ทราบถึงเหตุถึงผลแสวงหาทางดับทุกข์จนดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขไปตามธรรมชาติได้ เป็นสังฆธรรมที่มั่นคงยั่งยืน สมดังสังฆธรรมที่ว่าทำดีได้ดี และธรรมย่อมชนะอธรรมเสมอ

- ลวดลายน้องสิงห์ (ลายแรก) ประดิษฐ์จากความเชื่อที่ว่า สังฆธรรมเบื้องต้นที่จำแนกความดีความเลว ของมนุษย์นั้น เป็นแต่เพียงความรู้สึกสำนึกขึ้นหยาบที่สามารถระลึกเองได้ แต่ไม่อาจเข้าถึงพระอภิธรรมชั้นละเอียดอ่อน หรือโลกธรรมชั้นสูงได้ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายบ้านเมืองมาเป็นเครื่องรองรับคอยกำกับบังคับมิให้ผู้คนละเมิดหลักนิติธรรม

- ลวดลายมงคลรอบเสา ประดิษฐ์จากความเชื่อที่ว่า พระรัตนตรัยอันเป็นที่พึ่งของสัตว์โลกทั้งหลายจะช่วยชี้ช่องทางให้มนุษย์มีดวงตาเห็นธรรม เข้าถึงพระพุทธศาสนา ช่วยให้คนพ้นจากความเป็นสัตว์ ผู้ใดศรัทธาเลื่อมใสประพฤติดัดปฏิบัติครบถ้วนแล้ว ผู้นั้นล่วงพ้นวิภวสังสาร ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิด หากดำรงชีวิตอยู่ก็ทราบถึงต้นเหตุแห่งทุกข์ รู้วิถีทางดับทุกข์ มีแต่ความร่มเย็นเป็นสุขไปตามฐานะ จิตใจสงบเยือกเย็นด้วยแสงแห่งพระรัตนตรัย

- ลวดลายบัวคว่ำบัวหงาย ประดิษฐ์จากความเชื่อที่ว่า องค์จุฬามณีเทพปฐุมกษัตริย์ชาวศรีวิชัยได้รู้แจ้งเห็นจริงในสังฆธรรมของพระพุทธศาสนา หยั่งถึงความดีความชั่วอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ จึงศรัทธาเลื่อมใสต่อพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า มุ่งหวังให้ชาวศรีวิชัยทุก

รูปทุกคนมาได้รับแสงแห่งพระรัตนตรัย จึงอุทิศทรัพย์ศฤงคารทั้งปวงสร้างพระธาตุเพื่อเป็นพุทธานุชา
 ปราบปรามเหล่าจันตพาลชั่วช้ามิให้ก่อความเดือดร้อนในแผ่นดิน แผ่นบรมเดชาภาพไปทั่วทะเลใต้
 มีบุญฤทธิ์ อิทธิภินหารยิ่งใหญ่จนได้รับสมญาว่าพระเจ้าจันทรภาณุ ผู้ทรงขจัดความมืดมัวในโลก
 ดุจดั่งพระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งส่องชี้ให้เห็นความดีความชั่วปวง ผู้ใดกระทำความดีก็จะได้รับ
 ผลดีตอบสนอง ผู้ใดกระทำความชั่วก็จะถึงการวิบัติพินาศไปในที่สุด

- ลวดลายน่องสิงห์ (ลายที่สอง) ประดิษฐานจากความเชื่อที่ว่า ความดีความชั่วเป็น
 สิ่งสามัญที่เกิดขึ้นควบคู่กับมนุษย์ แม้ว่าขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา บิดามารดา ครูบา
 อาจารย์ จะได้อบรมสั่งสอน ปลุกฝังขัดเกลาให้ละเว้นจากความชั่วร้ายทั้งปวง ดำเนินชีวิตให้เป็น
 ประโยชน์สุขแก่สังคม แต่ยังมีบรรดาเหล่าทรชนผู้ไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ เหมือนกับสุนัขพึงใจกับ
 อาจม เมื่อมีการสถาปนาหลักเมืองขึ้นแล้ว องค์ราชันจตุคามรามเทพจะสำแดงเทวอำนาจให้
 ปรากฏแก่ชาวเมือง จะควบคุมความเป็นไปของบ้านเมืองให้ดำเนินไปตามทำนองคลองธรรม
 ส่งเสริมผู้กระทำความดี และล้างผลาญทำลายผู้ก่อกรรมทำชั่ว

- รูปพรหมสี่หน้า (ใหญ่) ประดิษฐานจากความเชื่อเรื่อง สัญลักษณ์ของเทวดารักษา
 เมืองผู้รอบรู้สรรพศาสตร์ทั้งหลายและเข้าถึงพระอภิธรรมขั้นสุดยอด ประกอบด้วยทิพยญาณหยั่งรู้
 ไตรโลก คืออดีต ปัจจุบัน อนาคต มีอำนาจอิทธิฤทธิ์เหนือชีวิตมนุษย์ สามารถสำแดงอิทธิฤทธิ์ในร่าง
 แปลง ประดุจดั่งพระพรหมสี่หน้าอันมีต้นแบบมาจากบานประตูทางขึ้นองค์พระบรมธาตุเจดีย์ (ใน
 วิหารพระทรงม้า) เพื่อเตือนสติให้ทราบว่า การประกอบกรรมชั่ว แม้จะเร่งรีบสลายตาผู้คน สามารถ
 ปกปิดซ่อนเร้น หรืออาจหลอกลวงมนุษย์ธรรมดาได้ แต่เทพเจ้าประจำหลักเมืองยังมองดูอยู่ทั้งสี่
 ทิศ จึงไม่อาจรอดพ้นสลายตาไปได้เลย

- รูปพรหมสี่หน้า (เล็ก) ประดิษฐานเป็นสัญลักษณ์ของเทวดารักษาเมืองประจำทิศ
 น้อยทั้งสี่ แสดงความนัยให้ทราบว่า ไม่ว่าชาวนครจะอยู่สารทิศใด ทิศตรง ทิศเฉียง ต่อดวงเกรงกลัว
 และละอายต่อบาป ไม่ว่าในที่ลับหรือที่แจ้ง การก่อกรรมทำชั่วไม่อาจซ่อนเร้นปิดบังให้พ้นเทวดา
 ฟาดินได้เลย

- เปลวเพลิงยอดพระเกตุ ประดิษฐานเป็นสัญลักษณ์ความมีชัยชนะของชาวเมืองนคร
 ที่จะมาถึงในวันข้างหน้า บ้านเมืองจะแปรเปลี่ยนไปสู่ความรุ่งโรจน์และกลายเป็นคู่อารยธรรมของ
 คาบสมุทรไทยอีกครั้ง เหมือนดังเคยเป็นมาแต่ครั้งพุทธศตวรรษที่ 18 ขอบารมีพระบรมธาตุอัน
 ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ร่วมกับหลักเมืองนครศรีธรรมราช จงช่วยคุ้มครองปกป้องอภิบาลคนดีให้อยู่
 รอดปลอดภัย ผู้ใดมีจิตคิดและทำอกุศลกรรมหนัก ขอได้ช่วยคลจจิตใจให้ผู้นั้นลดกระทำลงมาให้มี
 ส่วนเหลือเพียงน้อย ผู้ใดทำชั่วน้อย ๆ ก็ขอจงได้ลดละเลิกหันมาบำเพ็ญกรรมดี ทั้งนี้เพื่อความ
 ผาสุกสวัสดิมงคลแก่เมืองมาตุภูมิของตนสืบไป

4. เพื่อให้ถูกต้องตามธรรมเนียมนิยมจึงกำหนดให้มีพิธีสำคัญที่เกี่ยวข้องสองพิธีคือ
 - พิธีฝังหัวใจสมุทรรและฝังหัวใจเมือง ประธานในพิธีคือนายเอนก สิทธิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับมอบหมายจากพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี โดยประกอบพิธีที่สี่แยกคูขวาง เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2529
 - พิธีเบิกเนตรหลักเมือง เจ้าพิธีคือพลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช จัดพิธี ณ บริเวณสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2530
5. จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับเกียรติ จากพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีมอบหลักเมืองให้แก่ทางราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช (สุกรี รัชศรีทอง) เป็นผู้รับมอบเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2530
6. ในระหว่างดำเนินการสร้างหลักเมือง ได้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัด (สุกรี รัชศรีทอง) และรุนแรงขึ้นจนกระทั่งรวมหาดไทยได้โดยย้ายคูกรณี และแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการจังหวัด (ร้อยตรีอำนาจ ไทยานนท์) รักษาราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด
7. จังหวัดได้รายงานให้กระทรวงมหาดไทยกราบบังคมทูลเสด็จพระราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อทรงประกอบพิธีนำกลีบบัวทองคำขึ้นประกอบปลียอดพระบรมธาตุเจดีย์ และทรงเจิมทรงพระสุหร่ายยอดชัยหลักเมือง ในการนี้ได้เสด็จวันอันเป็นมงคลไปด้วย คือวันที่ 3 สิงหาคม 2530 ซึ่งตรงกับวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ในเวลาต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเสด็จแทนพระองค์เป็นประธานยกกลีบบัวทองคำขึ้นประกอบปลียอดพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนวันที่ 3 สิงหาคม 2530
8. ปลายเดือนกรกฎาคม 2530 กระทรวงมหาดไทยแจ้งจังหวัดว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จังหวัดนำยอดชัยหลักเมืองเข้าไปยังพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เพื่อทรงเจิมและทรงพระสุหร่าย ในวันที่ 3 สิงหาคม 2530 เวลาประมาณ 16.00 น.
9. จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรองผู้ว่าราชการจังหวัดรักษาการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด และคณะ ประกอบด้วย นายสัมพันธ์ ทองสมัคร (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) นายกำจร สิริกุล (ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย) นายอนันต์ อนันตกุล (เลขาธิการคณะรัฐมนตรี) นายศิริชัย บุณกุล (วุฒิสมาชิก) เข้าเฝ้าโดยมีนายพิศาล มูลศาสตร์สาทร ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้นำเข้าเฝ้า ในโอกาส นี้ข้าราชการและประชาชนผู้ร่วมจัดสร้างหลักเมือง ได้นำเอาวัตถุมงคล และผ้ายันต์จำนวนมากทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายด้วย ในวันนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเจิมทรงพระสุหร่ายหลักเมืองนครศรีธรรมราช พร้อมกับหลักเมืองจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดชัยนาทด้วย

10. วันที่ 4 สิงหาคม 2530 คณะได้นำยอดชัยหลักเมืองกลับจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทางเครื่องบิน มีขบวนช้างม้า และประชาชนจำนวนนับหมื่นคนจัดขบวนต้อนรับแห่จาก ท่าอากาศยานกองทัพภาคที่ 4 มาสู่ที่ตั้งหลักเมืองในปัจจุบันนี้

11. ได้ทำการก่อสร้างศาลหลักเมืองขึ้นในที่ดินราชพัสดุตามที่ทางจังหวัดขออนุญาต โดยสร้างเป็นศาลด้วยทรงเหมราชลีลา ก่ออิฐถือปูนสามชั้น ส่วนยอดบนเป็นทรงแหลม ภายในศาลพื้นปูด้วยหินอ่อน ฝาผนังจากพื้นขึ้นมาหนึ่งเมตรปูด้วยหินอ่อน มีการสลักคุณประวัติความเป็นมาของหลักเมือง มีบันไดขึ้นลงทั้งสี่ด้านเชิงบันไดเป็นรูปพญางูทะเลแผ่แม่เบี้ย รอบศาลหลักเมือง มีศาลเล็กสี่มุม รูปทรงเป็นลักษณะเช่นเดียวกับศาลหลักเมือง แต่ลดขนาดลง

12. จังหวัดได้ประกอบพิธีอัญเชิญหลักเมืองขึ้นสู่ศาลถาวร โดยนายนิพนธ์ บุญญฤทธิ์โร (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นประธาน

13. การก่อสร้างศาลหลักเมืองก็ดำเนินต่อไปไม่หยุดยั้ง โดยมีรายได้จากเงินบริจาค จากศิษย์ และผู้มีจิตศรัทธา บางท่านบริจาคเป็นวัสดุก่อสร้าง มีการจำหน่ายวัตถุมงคลรูปเทียน และทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้นายอำเภอ ไทยานนทร์รองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ประสานงานดำเนินการเกี่ยวกับศาลหลักเมืองเต็มตัว

14. วันที่ 31 ตุลาคม 2531 จัดพิธีสวมยอดชัยหลักเมือง โดยพลเอกสุจินดา คราประยูร รองผู้บัญชาการทหารบก (ตำแหน่งในเวลานั้น)

15. ล่วงถึงปีพุทธศักราช 2533 การก่อสร้างศาลหลักเมืองแล้วเสร็จประมาณ 35% สิ้นเงินประมาณ 4 ล้านบาท การก่อสร้างยังคงดำเนินการต่อไปแต่ไม่อาจจะเร่งงานได้ เพราะฤดูฝนเป็นอุปสรรค นอกจากนั้นต้องดำเนินการตามเวลาฤกษ์อันเป็นมงคลตามที่พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดชกำหนด การก่อสร้างโดยการจ้างแรงงาน และวัสดุก่อสร้างเป็นของคณะทำงานก่อสร้างก่อสร้างหลักเมืองและผู้มีจิตศรัทธา

16. งานก่อสร้างศาลหลักเมืองชะงักไประยะหนึ่ง คือในช่วง พ.ศ. 2536-2540 ล่วงถึง พ.ศ. 2541 ในสมัยที่นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ มาดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้พิจารณาเห็นว่าปูชนียสถานแห่งนี้ควรที่จะได้รับการบูรณะให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์เป็นศรีสง่าและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวเมืองอีกแห่งหนึ่งจึงจัด “โครงการบูรณะก่อสร้างศาลหลักเมือง นครศรีธรรมราช” เพื่อให้แล้วเสร็จทันการเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ 72 พรรษา พร้อมกันนั้นได้แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณะก่อสร้างศาลนี้ตามคำสั่ง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ 235/2541 ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2541 กรรมการชุดนี้ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ หาทุน ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายในวันที่ 5 ของทุกเดือน

17. ยังมีพื้นที่การก่อสร้างจะแล้วเสร็จสมบูรณ์ นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ ก็ย้ายไปดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงมหาดไทย ขณะเดียวกันกระทรวงก็แต่งตั้งนายสวัสดิ์ กฤตราชตันทันต์ มาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแทน

18. นายสวัสดิ์ กฤตราชตันทันต์ ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สานต่อโครงการบูรณะศาลหลักเมืองจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ และกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดศาลในวันใดวันหนึ่งสุดแต่พระราชอัธยาศัย

19. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงประกอบพิธีเปิดศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ศุกร์ที่ 16 มิถุนายน พุทธศักราช 2543 ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 ปีมะโรงท่ามกลางความปลาบปลื้มปิติยินดีของพสกนิกรเป็นล้นพ้น

ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช จึงเป็นที่ประดิษฐานหลักเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยปลูกสร้างในที่ดินราชพัสดุ บริเวณทิศเหนือของสนามหน้าเมือง เนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ ประกอบด้วยอาคาร 5 หลัง หลังกลางคือศาลหลักเมือง (เป็นที่ประดิษฐานหลักเมือง โดยออกแบบให้มีลักษณะคล้ายศิลปะศรีวิชัย เรียกว่าทรงเหมราชลีลา) ส่วนอาคารเล็กบริวาร 4 หลัง ถือเป็นบริวารประจำทิศทั้ง 4 เรียกว่าศาลจตุโลกเทพ ประกอบด้วย พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง พระพรหมเมือง และพระบันดาลเมือง

พิธีกรรมเกี่ยวกับการสร้างหลักเมือง

ในส่วนของพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราช ตั้งแต่เริ่มสร้างมีลำดับความเป็นมาดังนี้ กล่าวคือ จากการบันทึกของนายสมจิตร ทองสมัคร หนึ่งในคณะผู้เริ่มการก่อสร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราชกล่าวว่านับตั้งแต่ทวารักราชเมืองได้สร้างความอัศจรรย์ด้วยการมาประทับทรงบอกกล่าวให้แก่พันตำรวจเอกสรรเพชญ ธรรมธิกุล (ยศในขณะนั้น) และคณะดำเนินการสร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราชตั้งแต่ พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ได้มีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินไปตามคำบอกกล่าวของทวารักราชเมืองทุกขั้นตอนเป็นลำดับมาดังนี้

1. พิธีกรรมเผาดวงชะตาเมือง กระทำที่ป่าช้าวัดชะเมา ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการล้างอาถรรพณ์ดวงชะตาเมืองเดิมซึ่งเรียกว่าดวงราหูจันท์หรือดวงกิมบาทวี่ ลักษณะดวงดาวเสาร์ซึ่งเป็นดาวภัยเล็งจุดกำเนิดดวงดาวอังคารให้อยู่ในภพที่ห้าเจ้าของดวงชะตาเช่นนี้เหมือนถูกสาป อากัปกัลป์ อัปภาคย์ บ้านแตกสาแหรกขาด ต้องทนต์ที่ไม่หยุด

หย่อน เดือดร้อนไม่มีที่สิ้นสุดบ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง ไม่นานก็ล้อมทวารมตกต่ำ การเผาดวงชะตาครั้งนี้ใช้ “เพชรฆาตฤกษ์” คือเลยเที่ยงคืนไป 1 นาฬิกา ของปลายปี พ.ศ. 2528

2. พิธีล่อยชะตาเมือง เพื่อทำลายดวงชะตาเมืองเดิม ทำแพจากต้นกล้วยเถื่อน (กล้วยป่า) เก็บดินสี่มุมเมือง น้ำห้าท่า ดาบเก่าสี่เล่ม รูปคนทำด้วยดินปั้นสี่รูป เส่าไม้ตะเคียนทองหนึ่งต้น พญาโหรา เรียกอาถรรพ์จัญไรบรรจลงสู่ต้นตะเคียนทอง เสกคาถาลงยันต์ครบถ้วนแล้วนำไปลอยที่ปากน้ำปากนคร

3. พิธีกรรมสะกดหินหลัก กระทำที่บริเวณฐานพระสยาม ตลาดท่าชี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง หินหลักเป็นสิ่งพวกพราหมณ์ดั้งเดิมฝังอาถรรพ์เสนียดจัญไรเอาไว้ ซึ่งสร้างความวิบัติเสื่อมเสียแก่เมืองนครศรีธรรมราชตลอดมา

4. พิธีปลุกยักษ์วัดพระบรมธาตุ ยักษ์สองตนที่บันไดทางขึ้นองค์พระบรมธาตุ ถูกปลุกให้ตื่นมาทำหน้าที่รักษาบ้านเมืองหลังจากถูกอาถรรพ์สะกดมานานนอกจากนั้นยังปลุกเทวดา พระปัญญา พระพวย และพระมหากัจฉายนะ (พระแอด) อีกด้วย

5. พิธีปลุกพระเสื้อเมืองพระทรงเมือง พระทั้งสองสถิตอยู่ ณ หอพระพุทธรูทสิหิงค์ ซึ่งหลับไหลมานานปีให้ตื่นขึ้นช่วยบ้านช่วยเมือง

6. พิธีกรรมพลิกธรณี กระทำที่ริมรั้วป่าช้าวัดชะเมา พลิกดินที่ชั่วร้ายสกปรกฝังไว้เบื้องล่าง เอาดินดีขึ้นมาไว้เบื้องบน เพื่อบ้านเมืองจะมีความร่มเย็นเป็นสุขเจริญรุ่งเรืองต่อไปวันข้างหน้า

7. พิธีกรรมเทพชุมนุมตัดชัย กระทำที่วิหารหลวง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2529 เวลา 12.39 น. ตรงกับวันพฤหัสบดี ขึ้นเจ็ดค่ำเดือนยี่ ปีฉลู นับเป็นพิธีกรรมสำคัญยิ่งดำเนินการตามแบบอย่างของชาวเมืองสิบสองนักษัตรโบราณจากคำบอกกล่าวของพญาหลวงเมือง การพิธีครั้งนั้นมีพระเทพวราภรณ์ (พระธรรมรัตโนภาสในปัจจุบัน) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นประธานฝ่ายฆราวาส จะมุ่งหมายของพิธีกรรมนี้ นอกจากเพื่อสร้างสวัสดิมงคลแก่จังหวัดนครศรีธรรมราชจากการเจริญพระพุทธรูทมนต์และแสดงพระธรรมเทศนาของพระสงฆ์แล้ว เทวดารักษาบ้านรักษาเมืองยังมาชุมนุมเสกฝ้ายันต์สิบสองนักษัตรจำนวน 3,000 ฝืน เขียนฝ้ายันต์จำนวน 108 ฝืน และประกาศบอกกล่าวแก่ผู้คนให้ช่วยกันสร้างหลักเมือง

8. พิธีกรรมดอกหัวใจสมุทร เพื่อให้ดวงชะตาเมืองถูกบรรจด้วยธาตุทั้งสี่ครบถ้วน กระทำ ณ สี่แยกคูขวาง เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2529 ตรงกับแรมสิบสองค่ำเดือนยี่ เวลาประมาณ 18.30 น. เศษ โดยนายเอนก สิทธิประศาสตร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมัยนั้น เป็นประธานแทนฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ การที่เลือกบริเวณกลางสี่แยกคูขวางเป็นจุดดอกหัวใจสมุทร

12. พิธีการเฉลิมยอดชัยหลักเมือง พิธีกรรมสำคัญยิ่งและถือเป็นมงคลสูงสุดคือ การทรงเฉลิมยอดชัยหลักเมือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย (พิศาล มูลศาสตร์สาทร) นำคณะอันประกอบด้วยรองผู้ว่าราชการจังหวัด (อำนาจ ไทยานนทร์) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (สัมพันธ์ ทองสมัคร) ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (กำจร สติรกุล) เลขาธิการคณะรัฐมนตรี (อนันต์ อนันตกุล) วุฒิสมาชิก (ศิริชัย บุณกุล) พร้อมด้วยข้าราชการและประชาชนผู้ร่วมจัดสร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราช เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท นายอดชัยหลักเมืองเพื่อทรงเจิม ในวันที่ 3 สิงหาคม 2530 ยอดชัยหลักเมืองที่ทรงเจิมในวันนั้น นอกจากของจังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว ยังมีหลักเมืองจังหวัดชัยนาท และจังหวัดศรีสะเกษอีกด้วย นายสัมพันธ์ ทองสมัคร ได้บันทึกเหตุการณ์วันนั้นไว้ มีความตอนหนึ่งดังนี้

คราวนั้นคณะกรรมการสร้างหลักเมืองได้นำวัตถุมงคลที่สร้างขึ้นตามแบบแผนโบราณจำนวน 13 ชนิด พร้อมด้วยภาพถ่ายหลักเมืองน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายในครั้งนั้นด้วย ผมเองเป็นกังวลใจมาก เพราะว่าผู้ซึ่งเตรียมไว้ว่าจะต้องทำหน้าที่กราบบังคมทูลคือท่านขุนพันธรักษ์ราชเดช เจ้าพิธีโดยตรง แต่ก่อนหน้าจะถึงกำหนดเข้าเฝ้าฯท่านขุนพันธรักษ์ราชเดชติดต่อเอาที่ใบหน้าอักเสบ ไม่สามารถจะเข้าเฝ้าฯ ได้จังหวัดโดยท่านรองฯ อำนาจ ไทยานนทร์ ได้ขอผมไปทำหน้าที่แทน ผมกังวลเพราะไม่ทราบเรื่องวัตถุมงคล 13 ชิ้นว่าเป็นอย่างไร ท่านปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้อ่านคำกราบบังคมทูล และได้กล่าวถึงมงคลที่ได้สร้างในพิธีกรรมสร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราชด้วย เมื่อทรงพระสุหร่ายและทรงเจิมยอดเสาหลักเมืองเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทรงมีรับสั่งให้ตามเสด็จฯ ไปยังบริเวณที่วางวัตถุมงคลที่นำขึ้นทูลเกล้าฯ ทรงเริ่มทอดพระเนตรตั้งแต่นั้นเป็นภาพถ่ายเสาหลักเมืองนครฯ ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า หลักเมืองกรุงเทพฯ คนนครฯ มาร่วมช่วยสร้างเหมือนกันเพราะเขาเข้าใจเรื่องการสร้างหลักเมือง มีเทวดาเหาะรอบ ๆ ยอดเสาหลักเมืองอยู่ 8 องค์ แต่หลักเมืองนครฯ ที่สร้างขึ้นครั้งนี้เทวดาไม่ได้เหาะ แต่แกะสลักไว้ที่ยอดเสาหลักเมืองให้เฝ้าทิศทั้งแปด จากนั้นได้ทอดพระเนตรวัตถุมงคลทุกชิ้นพร้อมกับทรงอธิบายให้ผมฟังถึงความเป็นมา และการใช้สอยเกี่ยวกับของแต่ละชิ้นได้อย่างลึกซึ้ง ประหนึ่งทรงอยู่ในเหตุการณ์ด้วย เป็นที่น่าอัศจรรย์ใจในพระปรีชาญาณยิ่งนัก จนกระทั่งถึงขึ้นที่ 13 เป็นขี้ผึ้งที่บรรจุในภาชนะรูปคล้ายผมทำด้วยถมทองขนาดไม่โตนัก ผมเองประหวั่นว่าจะมีรับสั่งถามเกรงว่าจะกราบบังคมทูลไม่ถูกเพราะไม่ทราบคำราชาศัพท์ของคำว่า “ขี้ผึ้ง” แล้วก็ทรงมีพระกระแสรับสั่งถามพร้อมทรงชี้ไปที่ผมบอกว่า “นี่อะไร” ผมกราบทูลว่า “เป็นถมทอง ศิลปะดั้งเดิมของชาวนครศรีธรรมราช” ทรงมีพระราชกระแสว่า “ถมทองของเมืองนครฯ นี้เรารู้จัก เราใช้อยู่ ช้างในเป็นอะไร” ผมกราบบังคมทูลว่า “ข้าพระพุทธเจ้าไม่ทราบคำราชาศัพท์ แต่ชาวบ้านเรียกว่า ขี้ผึ้ง

พระพุทธเจ้าข้า” ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า “สี่ฝั่ง สมัยโบราณคนเมืองนคร หรือชาวศรีวิชัย เมื่อจะไปเจรจาเรื่องสำคัญกับใคร จะใช้สี่ฝั่งสี่ริมฝีปากแล้วไปเจรจา” นี่ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ได้เป็นที่ประจักษ์ว่าทรงมีพระปรีชาญาณรอบรู้จริงเพราะจากเอกสารที่ฝ่ายพิธีกรรมสร้างหลักเมืองทำขึ้น ก็ได้กล่าวถึงเรื่องสี่ฝั่งในลักษณะตามที่ทรงมีพระกระแสรับสั่งทุกประการ

13. พิธีแห่ยอดชัยหลักเมือง กระทำวันที่ 4 สิงหาคม 2530 เป็นการต้อนรับยอดชัยหลักเมืองซึ่งคณะโดยการนำของรองผู้ว่าราชการจังหวัด (อำนาจ ไทยานนทร์) นำมาจากกรุงเทพมหานคร โดยแห่จากสนามบินกองทัพภาคที่ 4 มายังสนามหน้าเมือง มีขบวนช้างศึกม้าศึกและประชาชนจำนวนมาก

14. พิธีอัญเชิญหลักเมืองขึ้นสู่ศาลถาวร โดยผู้ว่าราชการจังหวัด (นิพนธ์ บุญญฤทธิ์) เป็นประธาน

15. พิธีสวมยอดชัยหลักเมือง เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2531 โดยพลเอกสุจินดา คราประยูร (รองผู้บัญชาการทหารบก-ตำแหน่งในสมัยนั้น) เป็นประธาน

16. พิธีเททองปลียอดศาลหลักเมืองและศาลบริวาร เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2541 โดยมี พล.ต. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เป็นประธานในพิธี